

Terve Kunta -verkosto

Toimintasuunnitelma 2020

Taustaa

Terve Kunta -verkosto kokoaa yhteen kuntia, jotka haluavat toiminnassaan painottaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä strategisena linjauksena ja toimintaa ohjaavana periaatteena. Verkoston jäsenyyttä voivat hakea kunnat ja seutukunnat, jotka täyttävät asetetut kriteerit (liite 1).

Terve Kunta -verkosto toteuttaa Suomen terveystalouden linjauksia ja WHO European Healthy Cities -ohjelman tavoitteita. Suomen verkosto kuuluu WHO:n National Healthy Cities -verkostoon.

Verkosto tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön WHO:n Healthy Cities -verkoston kautta. WHO:n Healthy Cities -toiminta alkoi vuonna 1987, ja Suomen Terve Kunta -verkosto on perustettu vuonna 1996.

Vuoden 2019 aikana verkostoon liittyi neljä uutta kuntajäsentä: Masku, Outokumpu, Iisalmi ja Vaala. Verkostoon kuului vuoden 2019 lopussa 31 jäsentä: 26 kuntaa, neljä seutukuntaa ja yksi maakunta. Toiminta tavoittaa näin ollen noin miljoona suomalaista. Liitteenä verkostoon kuuluvat kunnat ja kuntien yhdyshenkilöt.

Toiminnan hyödyt

Terve Kunta -verkosto tarjoaa tukea kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Haasteellisen toimintaympäristön ja jatkuvan muutoksen keskellä jäsenet kokevat Terve Kunta -verkoston hyödylliseksi tiedonjaon, vertaistuen ja -oppimisen foorumiksi. Jäsenet saavat toisiltaan ja kansallisilta toimijoilta uusinta tietoa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mahdollisuuksista, keinoista ja työtavoista. Verkoston kunnat kehittävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä kokeilevat ja arvioivat aktiivisesti erilaisia kehittämistyön tuloksia ja välineitä. Verkosto luo säännöllisiä mahdollisuuksia hyvien käytäntöjen esittelylle ja vertailukehittämiselle sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Verkostoon liittyminen on maksutonta, mutta jäsenet osallistuvat verkostopäiviin omakustanteisesti, ja sitoutuvat vuorollaan järjestämään Terve Kunta -verkostopäiviä.

Keskeiset valtakunnalliset toimintaympäristötekijät:

- Koronavirusepidemia ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- Kuntien tukeminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävässä sekä sosiaali- ja terveyden huollon uudistuksessa sen mukaisesti kuin hallitus uudistusta linjaa.
- Hyvinvointi- ja terveyserot. Sosioekonomisten terveys- ja hyvinvointierojen lisäksi eroja ilmenee myös alueellisesti ja sukupuolten välillä.
- Nuorten syrjäytyminen ja osattomuus
- Väestön ikääntyminen
- Maahanmuutto ja kotouttaminen
- Ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys
- Digitalisaation mahdollisuudet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi

Toiminta

Verkoston toimikaudet ovat valtuustokausien mukaisesti neljä vuotta. Toimintasuunnitelma tehdään toimikaudelle ja sitä tarkennetaan vuosittain. Verkoston johtoryhmä vastaa toiminnan suunnittelusta, ja toimintasuunnitelma hyväksytään verkostokokouksessa. Terve Kunta -verkoston kokousasiat valmistellaan johtoryhmässä. Verkostokokouksessa valitaan johtoryhmän jäsenet koko toimikaudeksi. Puheenjohtajan kausi on kestoltaan kaksi vuotta (vuoden 2017 alusta alkaen).

Terve Kunta -verkosto toimii yhteistyössä STM:n ja muiden ministeriöiden, THL:n eri yksiköiden, hankkeiden ja asiantuntijoiden, Suomen Kuntaliiton ja SOSTE – Suomen sosiaali ja terveys ry:n sekä muiden relevanttien sidosryhmien kanssa.

Verkosto järjestää vuosittainen sekä verkostokokouksia, että kaikille avoimia seminaareja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemoista. Terve Kunta -verkoston toimintaan osallistutaan omakustanteisesti. Lisäksi jäsenkunta/seutukunta sitoutuu järjestämään vuorollaan vuosittaiset verkostopäivät. Terve Kunta -verkostossa ei ole jäsenmaksua.

Tavoitteet

1. Kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista johtamista
2. Kehittää toimintakäytäntöjä ja vahvistaa osaamista
3. Kehittää toiminnan arviointia
4. Vaihtaa kokemuksia ja välittää hyviä käytäntöjä kansallisesti ja kansainvälisesti

Verkoston toiminnassa huomioidaan WHO European Healthy Cities Phase VII (2019-2024) visio ja sen kuusi teemaa: ihmiset, osallisuus, elinvoima, maapallo, elinympäristö, rauha (people, participation, prosperity, planet, place, peace). Healthy Cities Network toimii alustana Agenda 2030 maailmanlaajuisten tavoitteiden, kuten myös sitä täydentävän uuden kaupunkiagendan (New Urban Agenda) toimeenpanossa, jonka ytimessä on kestävä kehitys. Toiminta on linjassa myös Health 2020 (European policy and strategy for health and well-being – Health 2020) strategisten tavoitteiden kanssa:

- 1) kaikkien terveyden edistäminen ja terveyserojen vähentäminen
- 2) johtamisen kehittäminen ja poikkihallinnollisen yhteistyön lisääminen terveyden edistämässä.

Tarkempi kuvaus visiosta [WHO:n sivuilla](#).

Terve Kunta -verkoston pääteemat vuosina 2017-2020

- Kuntien tukeminen:
  - Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa sen mukaisesti kuin hallitus uudistusta linjaa
  - Kuntalain ja terveydenhuoltolain mukaisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen velvoitteiden toimeenpanossa, erityisesti ennakoarvioinnin käyttöönotossa ja hyvinvointikertomuksen valmistelussa
- Verkoston toiminnan kehittäminen jäseniä tukevaksi ja aktiiviseksi verkostoksi

Toiminnan toteuttamissuunnitelma 2020	Tarkempi kuvaus (miten tehdään, päivittyä tarvittaessa)
Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus	<ul style="list-style-type: none"> Ajankohtaista tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta ja tiedon jakaminen verkoston kesken (mm. kevään verkostopäivä). Kuntien hyte-työ muuttuvassa toimintaympäristössä (kevään verkostopäivä).
Vaikutusten ennakoarvioinnin edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Osallistuminen THL:n Vaikutusten ennakoarviointi -verkkokoulun suunnitteluun ja pilotoimalla myöhemmin verkkokoulua. (syksy 2020)
Hyvinvointikertomus ja suunnitelma (mm. miten tavoitteet saadaan vietyä käytäntöön)	<ul style="list-style-type: none"> Aiheena Kuntaliiton ja THL:n järjestämällä hyte-treffeillä, kunta-esimerkkejä ja keskustelua. Mahdollisesti aiheeksi lisäksi syksyn Terve Kunta -verkostopäiville (vahvistetaan myöhemmin).
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen eri teemojen avulla: mielen hyvinvoinnin edistäminen, kestävä kaupunkikehitys, osallisuus, ikäystävällisyys	<ul style="list-style-type: none"> Teemat verkostopäivillä <ul style="list-style-type: none"> Kevät: mielen hyvinvointi, kulttuuripalvelut yhdenvertaisuuden edistäjänä, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistavan yhteys kunnan hyte-työhön ja kuntien ajankohtaiset asiat hyte-työssä. Avoimen seminaarin peruuntumisen vuoksi kestävä kehitys, osallisuus ja yhdenvertaisuus aiheet jäivät pois ohjelmasta. Syksyn verkostopäivässä (THL): ikäystävällisyys, elintapojen tukeminen, (täydentyy) Terve Kunta -verkoston etäyhteys-kokous: Hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen kunnissa siirtyi syksyyn 2020. Sen tilalla järjestettiin keväällä etäyhteys-kokous ajankohtaisella teemalla: Kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä koronavirusepidemian aikana. Kuntaesimerkkien jakaminen hyte-työstä koronaepidemian aikana THL:n aihesivustolla, etäyhteyskokouksessa sekä Hyte-treffeillä. Etäyhteys-kokoukset syksyllä 2020: turvallisuus ja hyvinvointi (syyskuu) sekä osallisuuden edistämisen hallintomalli (lokakuu).
Verkoston johtoryhmän toimiminen TEAviisarin tiedonkeruun asiantuntijaryhmänä	<ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2020 ei ole kuntajohdon tiedonkeruuta
Yhteistyö kansallisesti	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaali- ja terveysministeriöstä jäsen johtoryhmässä Kuntaliitosta jäsen johtoryhmässä Osallistuminen SYKE:n ja YM:n Kestävä kaupunki -ohjelman kanssa tietopakettien kokoamiseen kuntien ja kaupunkien työntekijöille lähivihreän hyödyistä. Kansanterveyttä metsästä -hankkeen kanssa tehtävä yhteistyö (Tapi)

<p>Kansainvälinen yhteistyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskustelu ja kokemusten vaihto kansainvälisesti seminaareissa ja kokouksissa • Suomen verkoston ja WHO:n Healthy Cities verkoston yhteistyö • Tiedon välitys WHO Healthy Cities toiminnasta Terve Kunta -verkostolle • WHO Healthy Cities uusi kausi (2019-2024) 	<p>Kokoukset ja seminaarit ja tiedon välittäminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nordic Public Health Conference, Reykjavik 23.-25.6.2020 (Healthy Cities mukana) (siirtyi vuodelle 2021) • WHO National Healthy Cities Business meeting (alunperin suunnitteilla marraskuuhun) • Koordinaattoreiden webex-yhteistyökokoukset (n. 1 krt/ kk). Aiheena keväällä ja kesällä 2020 covid-19. • WHO Healthy Cities Advisory board (jäseninä Pekka Vähäkangas ja Sanna Ahonen) kokouksiin osallistuminen • Terve Kunta -verkosto hakenut kansallisena verkostona jäsenyyttä kaudelle 2019–2024 ja tukee WHO Healthy Cities kaupunkijäseniksi hakevia kaupunkeja hakemusprosessissa.
<p>Verkoston kehittämistyö jäseniä tukevaksi verkostoksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palautteet ja ideat tulevalle toiminnalle • Verkostopäivien lisäksi etäkokouksia • Kannustaminen kuntien väliseen yhteistyöhön • Kuntakokemusten näkyvyys verkostopäivissä 	<ul style="list-style-type: none"> • Kysely vuoden lopussa (palaute ja tulevan vuoden suunnittelu) • Lync-kokous turvallisuus teemasta ja Hyte-treffille osallistuminen • Kuntien verkostoituminen Terve Kunta -päivillä ja yhteistyömahdollisuuksien välittäminen sähköpostitse • Kuntaesimerkkejä eri kunnista mm. ennakoarvioinnista

Tapahtumakalenteri vuonna 2020

- Terve Kunta-verkostopäivä ja suunniteltu avoin seminaari Espoossa 22.–23.4.2020 muuttui koronaepidemian vuoksi etäverkostopäiväksi 22.4.2020. Avoin seminaari peruutettiin.
- Terve Kunta -verkoston suunniteltu etäyhteyskokous 24.3.2020 (aiheena turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen) siirtyi syksyyn ja 24.3. etäkokouksen aiheena: Kuntien hyte-työn rooli ja mahdollisuudet poikkeusoloissa.
- Terve Kunta -verkostopäivät ja THL:n HYTE-päivät, Helsinki 11.–12.11.2020.
- Nordic Public Health Conference, Reykjavik 23.-25.6.2020 (Healthy Cities mukana) siirtyi koronaepidemian vuoksi vuodelle eteenpäin (25.-27.8.2021).
- WHO National Healthy Cities Business meeting (suunnitteilla marraskuuhun)

Johtoryhmän kokoukset:

- 27.1.
- 18.3.
- 13.5.
- 20.8.
- 30.10.
- 10.12.

WHO Healthy Cities koordinaattoreiden webex-kokoukset:

- Keskimäärin kerran kuukaudessa (kuukauden 1. torstai)

Liite 1: Liittymisen kriteerit

Päivitetty 19.5.2020

Liittymisen kriteerit kunnille

Jäsenkunnan sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kuuluu kunnassa ylimmälle johdolle.
- Verkostoon liittymisestä on valtuuston tai vähintään kunnanhallituksen päätös. Tarvittaessa hakijakunta voi myös sopia hyväksymisprosessista, joka on kunnan päätösvallan mukainen.

Kunta sitoutuu

- verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin
- valmistelemaan ja järjestämään vuorollaan Terve Kunta -verkoston kokouksia.

Hallinnolliset järjestelyt kunnassa

- Kunnassa on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Kunnassa on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa kunnan yhteyshenkilön ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta kunnassa

- Kunta toteuttaa aktiivisesti lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.
- Kunta kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista kaikkien hallinnonalojen yhteistyönä ja kuntalaisia osallistamalla.
- Kunta viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. verkkosivuillaan. Jäsenkunnilla on oikeus käyttää sivuillaan Terve Kunta -verkoston logoa.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Kunta osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittämiseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Kunta osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Liittymisen kriteerit kuntayhtymille

Kuntayhtymä hakee omana organisaationaan jäsenyyttä Terve Kunta -verkostoon. Kuntayhtymän kunnista ei tule kuntayhtymän jäsenyyden myötä automaattisesti verkoston jäseniä.

Kuntayhtymän sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kuuluu kuntayhtymässä ylimmälle johdolle.
- Verkostoon liittymisestä on valtuuston tai vähintään kuntayhtymän hallituksen päätös.
- Pääpaino Terve Kunta -verkoston toiminnassa on kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Kuntayhtymä sitoutuu tukemaan kunnissa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä esimerkiksi tekemällä yhteistyötä alueellisessa hyvinvointikertomuksessa, tuottamalla alueellista hyvinvointi- ja terveystietoa, koordinoimalla alueellista yhteistyötä ja kouluttamalla alueen kuntia.
- Kuntayhtymä sitoutuu verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin.

Hallinnolliset järjestelyt kuntayhtymässä

- Kuntayhtymässä on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Kuntayhtymässä on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa verkoston yhteyshenkilön ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta kuntayhtymässä

- Kuntayhtymä toteuttaa aktiivisesti lakisäateistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.

- Kuntayhtymä kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen ka-
ventamista kaikkien hallinnonalojen yhteistyönä ja kuntalaisia osallistamalla.
- Kuntayhtymä viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. verkkosivuillaan.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Kuntayhtymä osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittä-
miseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Kuntayhtymä osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Liite 2. Terve Kunta -verkoston johtoryhmä 2020

Puheenjohtajana vuosina 2019–2020 toimii Minna Sartes ja varapuheenjohtajana Tomi Lähteenmäki.

Minna Sartes (pj.)	Turun kaupunki
Tomi Lähteenmäki (vpj.)	Porin kaupunki
Sanna Ahonen (siht.)	THL
Heli Hätönen	STM
Tarja Alamattila	Kouvolan kaupunki
Sirpa Kynäslahti	Porin kaupunki
Maarit Luukkaa	Turun kaupunki
Soile Paahtama	Kuntaliitto, varajäsen Hannele Häkkinen
Nella Savolainen	THL
Kristiina Vanhala-Selin	Hollolan kunta, varajäsen Minna Halme
Pekka Vähäkangas	Kuopion kaupunki

Liite 3: Terve Kunta -verkoston jäsenet

Kunnat:

- Espoo
- Eurajoki
- Hollola
- Iisalmi
- Jyväskylä
- Kauniainen
- Kerava
- Kittilä
- Kokemäki
- Kouvola
- Kuopio (WHO:n nimeämä Healthy City)
- Liminka
- Masku
- Merikarvia
- Orimattila
- Outokumpu
- Pomarkku
- Pori
- Rusko
- Siikalatva
- Siilinjärvi
- Tampere
- Turku (WHO:n nimeämä Healthy City)
- Ulvila
- Utajärvi
- Vaala
- Vantaa

Seutukunnat:

- Järviseuutu, koordinoivana kuntana Lappajärvi
- Oulunkaari, koordinoivana kuntana Utajärvi
- Sosiaali- ja terveystyö Helmi (Haapavesi, Pyhäntä)
- Perusturvakuntayhtymä Akseli

Maakunnat:

- Kainuu

Liite 4. Yhdyshenkilöt

Espoon kaupunki
 Eurajoen kunta
 Hollolan kunta
 Iisalmen kaupunki
 Jyväskylän kaupunki
 Kauniaisten kaupunki
 Keravan kaupunki
 Kittilän kunta
 Kokemäen kaupunki
 Kouvolan kaupunki
 Kuopion kaupunki
 Limingan kunta
 Masku
 Merikarvian kunta
 Orimattila
 Outokumpu
 Pomarkun kunta
 Porin kaupunki
 Ruskon kunta
 Siikalatvan kunta
 Siilinjärven kunta
 Tampereen kaupunki
 Turun kaupunki
 Ulvilan kunta
 Utajärven kunta
 Vaalan kunta
 Vantaan kaupunki

Jenni Björksten
 Maija Penttilä
 Antti Anttonen
 Pekka Partanen
 Sari Välimäki
 Ulla Tikkanen
 Marja Veikkolainen
 Eija Takalokastari
 Katja Lehtonen
 Tarja Alamattila
 Kati Vähäsarja (toistaiseksi)
 Eliisa Tornberg
 Sarianna Koivisto
 Eetu Aaltonen
 Kristiina Hämäläinen
 Jukka-Pekka Lätti
 Laura Leppämäki, Reijo Peltomaa
 Sirpa Kynäslahti
 Mikko Hulkkonen
 Sinikka Lehtosaari
 Tanja Tilles-Tirkkonen
 Johanna Riippi
 Maarit Luukkaa
 Anne Mäntylä
 Terttu Piippo, Minna Huuhtanen
 Pirjo Nikula
 Mervi Tulppo (yhdyshenkilö),
 Hanna-Mari Kommonen

Seutukunnat:

Järviseuutu, koordinoivana kuntana Lappajärvi
 Oulunkaaren kuntayhtymä
 Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus Helmi

Anssi Kuusela
 Satu Turkka
 Ritva Hantula, Eija Saarela

Maakunta:

Kainuu

Saara Pikkarainen